Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра психології особистості та соціальних практик

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬНОВ _____
«01» 09 20 23 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ. ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

для студентів

другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності: 029. Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
035 Філологія

освітньої програми 035/029.00.01 Біографістика і текстологія

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1833/23
(підпис) (прізвище, ініціали)
«____» _____ 20 23 р.

Київ – 2023

2

Розробник:
Столярчук Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології особистості та соціальних практик

Викладач:
Столярчук Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології особистості та соціальних практик

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології особистості та соціальних практик
Протокол від 21 серпня 2023 року № 8
Завідувач кафедри _____ (Оксана СЕРГЄЄНКОВА)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 035/029.00.01 Біографістика і текстологія)
31 .08 . 2023 р.
Керівник освітньої програми _____ (Роман КОЗЛОВ)
(підпис)

Робочу програму перевірено
01 .09 . 2023 р.
Заступник декана _____ (Роман ПАВЛЮК)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
Аудиторні	16	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	15	
Самостійна робота	25	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розкрити закономірності функціонування психіки студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності та специфіку науково-педагогічної діяльності викладача, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до майбутнього кваліфікованого професійно-педагогічного спілкування.

Завдання курсу:

- інтеграція та систематизація набутих у процесі професійного навчання знань про психологічні передумови підвищення якості вищої освіти;
- опанування знань про психологічні особливості студентського періоду життя людини й усвідомлення закономірностей професійного становлення і особистісного зростання майбутніх фахівців;
- формування професійного мислення студентів, набуття ними досвіду творчого використання психологічних знань для вирішення конкретних завдань навчально-професійної та майбутньої науково-педагогічної діяльності;
- сприяння професійному самовизначенню та набуттю студентами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та передумов її опанування.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до Освітньо-наукової програми 035/029.00.01 Біографістика і текстологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 029. Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія, дисципліна

«Педагогіка та психологія вищої школи. Психологія вищої школи» забезпечує формування таких **загальних і фахових компетентностей**:

- ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК-3. Вміти виявляти ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК-4. Здатність мотивувати людей, рухатись до спільної мети, працювати працювати в команді та автономно.
- ФК-13. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.
- ФК-15. Володіння науково-методичними засадами навчання та інноваційними підходами до фахової підготовки інформаційних фахівців і філологів; планування власної науково-педагогічної діяльності.

Відповідно до Освітньо-наукової програми 035/029.00.01 Біографістика і текстологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 029. Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія, дисципліна «Педагогіка та психологія вищої школи. Психологія вищої школи» забезпечує оволодіння такими **програмними результатами навчання**:

- РН-1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.
- РН-2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.
- РН-3. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.
- РН-5. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в предметній області.
- РН-14. Дотримуватися правил академічної доброчесності.
- РН-17. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно й професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- РН-19. Застосовувати знання основ педагогіки та психології, інноваційні методики викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
Змістовий модуль 1. Психологічна характеристика студентства							
Тема 1. Психологія вищої школи як наука	2	2					
Тема 2. Психологічна характеристика студентського віку	2	2					
Тема 3. Особистісно-професійне становлення студента	2		2				
Тема 4. Психологічний аналіз учіння студентів	2		2				
Тема 5. Психологія студентської групи	9						9
Модульний контроль	2						
Разом	19	4	**4**				9
Змістовий модуль 2. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи							
Тема 6. Професіоналізм особистості та діяльності викладача вищої школи	12	2	2				8
Тема 7. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами	10	2					8
Тема 8. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у ЗВО	2		2				
Модульний контроль	2						
Разом	26	4	4				16
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього	60	8		8			25

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.
Психологічна характеристика студентства

Лекція 1. Психологія вищої школи як наука (2 год.)

Психологія вищої школи як галузь психологічної науки та навчальна дисципліна. Предмет, завдання і основні категорії психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти України. Зв'язок психології вищої школи з іншими науками. Методологія, принципи і методи психологічного дослідження у ЗВО.

Основні поняття теми:

Психологія вищої школи, студент, викладач, методологія психологічного дослідження.

Лекція 2. Психологічна характеристика студентського віку (2 год.)

Пізня юність як типовий період розгортання студентства. Інтелектуальні й особистісні показники представників студентського періоду. Суперечності та кризи студентського віку. Механізми та результати соціалізації особистості на етапі навчання у ЗВО. Адаптація студента до умов навчання у вищій школі. Типологія сучасних студентів.

Основні поняття теми:

Студентство, інтелектуальна й особистісна зрілість, криза адаптації, криза апробації, криза фахової готовності.

Семінар 1. Успішність навчально-професійної діяльності студентів.
Семінар 2. Особистісно-професійне становлення студента.

Змістовий модуль 2.
Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи

Лекція 3. Професіоналізм педагогічної діяльності та особистості викладача (2 год.)

Педагогічний професіоналізм як предмет психологічного аналізу. Компоненти педагогічної діяльності викладача та його професіоналізму. Акмеологічний підхід до змісту та виявів професіоналізму сучасного викладача ЗВО. Вияви професіоналізму педагогічної діяльності викладача. Професіоналізм особистості викладача.

Основні поняття теми:

Професіоналізм діяльності викладача, професіоналізм особистості викладача, педагогічна спрямованість, професійна ідентичність.

Лекція 4. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами (2 год.)

Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача і студентів. Характеристика рівнів сформованості педагогічних взаємин викладачів і

студентів. Зміст педагогічних позицій викладача у спілкуванні зі студентами. Типові суперечності та бар'єри педагогічного спілкування викладача зі студентами. Діалогічне спілкування як умова ефективної педагогічної взаємодії викладача та студентів.

Основні поняття теми:

Професійно-педагогічне спілкування, деструктивний, невизначений та гармонійний комунікативні рівні, комунікативна педагогічна позиція, бар'єр професійно-педагогічного спілкування, діалогічне спілкування.

Семінар 3. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності викладача.
Семінар 4. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у ЗВО.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1				
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20
Робота на практичному занятті	10				
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			54		59
Максимальна кількість балів: 113					
Розрахунок коефіцієнта: 113 : 30= 3,77					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Таблиця 6.2.1

Карта самостійної роботи студента

№ з\п	Назва теми/завдання	Кількість годин	Бали
	Змістовий модуль 1. Психологічна характеристика студентства		
1	Тема 5. Психологія студентської групи Завдання: Опрацювавши тему за підручником і першоджерелами, укласти її термінологічний словник.	9	5

Змістовий модуль 2. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи			
2	Тема 6. Професіоналізм особистості та діяльності викладача вищої школи Завдання: Опрацювавши тему за підручником, створити типологію сучасних викладачів (не менше 5 типів).	8	5
3	Тема 7. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами Завдання: Переглянувши фільм «У дзеркала два обличчя», порівняти комунікативні педагогічні стилі Роуз Морган та Грегорі Ларкіна.	8	5
	Разом	25	15

Критерії оцінювання самостійних робіт

Самостійні роботи виконуються у ЕНК «Педагогіка та психологія вищої школи, 5 курс, БТ, денна».

Максимальна оцінка за кожну роботу – 5 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Відповідність меті та змісту завдань роботи, повнота, логічність, послідовність	2
Відсутність помилок	1
Обсяг виконання завдань роботи	1
Оформлення роботи (порядок оформлення, технічна компетентність у оформленні матеріалів тощо)	1
Всього	5 балів

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульні контрольні роботи виконуються у вигляді тестування в ЕНК «Педагогіка та психологія вищої школи, 5 курс, БТ, денна».

Кожна модульна контрольна робота (n=2) складається із питань закритого типу: 8 простих питань, 8 питань середнього рівня складності та 9 складних питань. Загальна кількість питань – 25. Кожна правильна відповідь оцінюється у 1 бал (виставляється автоматично програмою ADTester у електронному курсі). Максимальна кількість балів – 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль проводиться у вигляді комплексного письмового екзамену, який містить теоретичні питання та практичні завдання (задачі) з педагогіки та психології вищої школи.

Таблиця 6.4.1

Критерії оцінювання відповіді студента на екзамені

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Повнота та правильність відповіді на перше теоретичне питання білету з педагогіки вищої школи	15
Повнота та правильність відповіді на друге теоретичне питання білету з психології вищої школи	15
Правильність та аргументованість розв'язування задачі	10
Разом	40 балів

6.5. Орієнтовний перелік питань для комплексного семестрового контролю

1. Предмет психології вищої школи як науки, її завдання.
2. Функції та принципи здійснення викладачем психологічного дослідження.
3. Ознаки досягнення інтелектуальної й особистісної зрілості в студентському віці.
4. Становлення Я-концепції майбутнього фахівця.
5. Характеристика типових криз особистості студентського періоду.
6. Етапи соціалізації особистості студентського періоду.
7. Форми адаптації першокурсників до умов навчання у ЗВО.
8. Типові шляхи та напрями професіоналізації студентів.
9. Формування професійної спрямованості в студентському періоді.
10. Формування фахової компетентності в студентському періоді.
11. Особливості навчально-професійної діяльності студента.
12. Типові чинники обмежень інтелектуальних функцій студентів.
13. Психолого-педагогічні умови формування професійної мотивації навчання студентів.
14. Розвиток пізнавальної самостійності студентів.
15. Чинники і показники успішності навчально-професійної діяльності студентів.
16. Типові причини та шляхи усунення неуспішності навчально-професійної діяльності студента.
17. Поняття студентської групи, її психологічні особливості.
18. Структура та стадії становлення студентської академічної групи.
19. Чинники та види конфліктів у студентській академічній групі.
20. Зміст професіоналізму діяльності та особистості викладача.
21. Психологічна компетентність викладача вищої школи.
22. Індивідуальний стиль професійної діяльності викладача вищої школи.
23. Імідж та педагогічні цінності сучасного викладача вищої школи.
24. Чинники авторитету сучасного викладача.
25. Функції та завдання професійно-педагогічного спілкування викладача зі студентами.

26. Класифікація типових стилів педагогічного спілкування викладача зі студентами.
27. Характеристика діалогічного спілкування викладача та студентів.
28. Функції, типи та стратегії вирішення конфлікту між викладачем і студентом.
29. Ознаки та стадії розвитку педагогічного конфлікту у ЗВО.
30. Профілактика та корекція конфліктів педагогічної взаємодії у ЗВО.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	**Оцінка за 100-бальною шкалою**	**Значення оцінки**
A	**90-100** балів	**Відмінно** – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	**82-89** балів	**Дуже добре** – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	**75-81** балів	**Добре** – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	**69-74** балів	**Задовільно** – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	**60-68** балів	**Достатньо** – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	**35-59** балів	**Незадовільно з можливістю повторного складання** – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	**1-34** балів	**Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу –** досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни
«Педагогіка та психологія вищої школи. Психологія вищої школи»
спеціальності 029. Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія,
освітньої програми 035/029.00.01 Біографістика і текстологія

Разом: **60 год**., лекції – 8 год., семінари – 8 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 25 год.

Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2
Назва модуля	**Психологічна характеристика студентства**	**Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи**
Кількість балів за модуль	54 бали	59 балів
Теми лекцій	1. Психологія вищої школи як наука – 1 бал. 2. Психологічна характеристика студентського віку – 1 бал.	3. Професіоналізм педагогічної діяльності та особистості викладача – 1 бал. 4. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами – 1 бал.
Кількість балів	2 бали	2 бали
Теми семінарів	1. Успішність навчально-професійної діяльності студентів як предмет психологічного аналізу – 11 балів. 2. Особистісно-професійне становлення студента – 11 балів.	3. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності викладача – 11 балів. 4. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у ЗВО – 11 балів.
Кількість балів	22 бали	22 бали
Самостійна робота	Термінологічний словник – 5 балів	Типологія – 5 балів Порівняльна характеристика – 5 балів
Кількість балів	5 балів	10 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів
Рейтингові бали	Загальна кількість балів – 113 Коефіцієнт для переведення у 100-бальну шкалу – 3,77	
Підсумковий контроль	Екзамен 40 балів	

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р.
2. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посіб. Київ: НАУ, 2015. 240 с.
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: підр. Київ: Каравела, 2017. 360 с.

Додаткова література:

1. Жигайло Наталія, Шолубка Тетяна. Формування психологічної стійкості студентів зво під час війни. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки.* 2022. В.14. С. 3–14.
2. Козлова О. С. Соціально-психологічні чинники професійного іміджу викладача ВНЗ. *Актуальні проблеми психології.* 2013. 9. С. 191-200.
3. Лосєва Н.М. Самореалізація викладача: теоретичний аспект: монографія. Донецьк, 2014. 380 с.
4. Психологія адаптації студентів до навчальної діяльності: монографія / М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, І.В. Мостова та ін.: за заг. ред. М.С. Корольчука. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2017. 289 с.
5. Радчук Г. К. Особливості самореалізації особистості студентів в освітньому середовищі вищої школи. *Психологія і особистість*. 2015. № 2 (8). Ч. 2. С. 85-97.
6. Столярчук О. А. Психологія становлення особистості фахівця в умовах різновекторності універсуму: монографія. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2018. 294 с.
7. Сергєєнкова О. П., Столярчук О.А. Суб'єктність як чинник становлення особистості майбутнього фахівця. *Humanitarium*: зб. наук. пр. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Вип. 1 : Психологія. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) ; Ніжин (Чернігів. обл.) : Лисенко М. М., 2018. Т. 40. С. 86-93.
8. Траверсе Т. М. Психологія викладацької роботи. Київ : Науковий світ, 2009. 269 с.
9. Харченко А. Особливості психологічного благополуччя студентів різних профілів підготовки. *Молодий вчений*. 2021. 4 (92). С. 175–178.